

Hækjenkleiv utv.

**

Referanse: Klepssland J. T. 2019. Naturverdier for lokalitet Hækjenkleiv utv., registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2018. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <https://biofokus.no/narin/?nid=6289>)

Referansedata

Fylke: Agder
Kommune: Åmli
H.o.h.: 250-560 moh

Areal: 1032 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2018
Inventør: JKL
Vegetasjonsone: boreonemoral 30% (ca 310daa) sørboreal 30% (ca 310daa)
mellomboreal 40% (ca 410daa)
Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk

Sammendrag

"Hækjenkleiv utv." er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. BioFokus har foretatt en naturfaglig registrering og verdivurdering av området på oppdrag for Miljødirektoratet. Området ligger mellom Toftefjorden, Nordre Håkedalsvatn og Håkedalsåna, i nedre del av Tovdal i Åmli kommune. Berggrunnen består i hovedsak av migmatitt/ båndgneis. Området ligger i boreonemoral til mellomboreal sone og klart oseanisk seksjon. Det er presentert to avgrensingsalternativ som her vurderes som likestilte med hensyn til verneverdi (på hhv. 1032 dekar og 2253 dekar mot 2925 dekar tilbudt). Arronderingen tolkes som god i forhold til kjente naturkvaliteter/ inngrepsstatus, og moderat god i forhold til lokaltopografi/ terrengformer. To små kjerneområder/ naturtypelokaliteter er avgrenset. Disse er kartlagt som gammel edelløvskog og gammel lavlandsblandingsskog, og begge er gitt B-verdi. Vegetasjonen er overveiende fattig. Arealmessig dominerer blåbærskog og lyngskog (inkludert grasdominert fattigskog og knausfurskog). Det er også en del fattig myr, myrskog, nakent berg og bergvegger. Unntaksvis opptrer også sigpåvirket svak lågurtskog/ småbregneskog i bekkedalene, mens mer veldrenert (svak til litt rikere) (bærlyng) lågurtskog er begrenset til de to kjerneområdene. Gran og furu dominerer tresjiktet. Bjørk, eier eik, osp og rogn opptrer spredt til moderat frekvent. Innslaget av svartor, selje, lind, alm og spisslønn er nesten ubetydelig. Innenfor begge avgrensingsalternativ er skogen overveiende moderat gammel med dominerende aldersklasse på ca 100-130 år. Deler av skogen er likevel yngre (ca 50-60 år). Maksalderen for gran i området ligger på ca 150(-170) år, mens furua ikke sjelden er opp mot 200 år. Eldre trær mangler. På begrensete areal er det et funksjonelt innslag av kontinuitetsselement (kelo-gadd) i furskogen. Innenfor kj. områdene finnes eik på inntil 150(-200) år og enkelte dødvedelement av eik. Et knippe moderat krevende gammelskogsarter er påvist, fremst tilknyttet eik og furu. Totalt er det påvist 10 rødlistearter innenfor tilbudt areal (i hht. rødlista 2015). Områdets største naturverdier er knyttet til små lommer med kontinuitetspreget skog, både eikeblandingsskog, furskog og granskog. Det meste av arealet består imidlertid av ganske triviell/ ordinær eldre barskog. Relativt mange rødlistearter er påvist, men forekomstene er sparsomme. Isolert sett vurderes "Hækjenkleiv utv." derfor som (i øvre sjikt av) lokalt verneverdig (*). Området ligger imidlertid inntil eksisterende Hækjenkleiv naturreservat, og har mange av de samme kvalitetene som dette reservatet, bare i mindre skala. Hækjenkleiv ble vurdert som klart regionalt verneverdig i 2017, og det nye tilbudsarealet vil både tilføye et betydelig areal med biologisk viktig skog og bedre arronderingen av eksisterende naturreservat. Tilskuddet er likevel ikke av større betydning enn at vurderingen av det samlede verneverdige arealet fortsatt står på (sterkt) regionalt verneverdig (**).

Feltarbeid

Området er undersøkt av Jon T. Klepssland (BioFokus) i juli 2018. Tilbudsarealet anses godt nok undersøkt for å kunne presentere en nær optimal avgrensing av verneverdig areal innenfor de gitte arbeidsgrensene, og for å kunne foreta en rimelig sikker verdivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk. Dette blant annet med støtte av høyoppløselige ortofoto og økonomisk kartverk. Det har imidlertid ikke vært kapasitet og tid nok i felt til å få undersøkt alle deler av tilbudt areal, og enkelte kjerneområder/prioriterte naturtyper av lavere verdi (typisk C- eller svak B-verdi) er derfor muligens ikke fanget opp, eller ikke prioritert kartlagt.

Tidspunkt og værets betydning

Været var bra, og årstiden for feltarbeidet var gunstig med hensyn til kartlegging av alle ettersøkte organismegrupper organismegrupper unntatt jordboende sopp (karplanter, moser, lav og vedboende sopp).

Utvelgelse og undersøkelsesområde

"Hækjenkleiv utv." er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. BioFokus har foretatt en naturfaglig registrering og verdivurdering av området på oppdrag for Miljødirektoratet.

Tidligere undersøkelser

Tilbudt areal grenser i sørvest til Hækjenkleiv naturreservat som ble vernet i desember 2017. Den naturfaglige undersøkelsen i forkant av vernet konkluderte med at Hækjenkleiv var regionalt verneverdig (Klepssland 2017). Innenfor det nye tilbudsarealet er det i følge Kilden (Nibio 2019) tidligere kartlagt 3-4 MiS-figurer (som hule løvtrær, rik bakkevegetasjon, bergvegger og liggende død ved). Alle unntatt førstnevnte ligger over hverandre innenfor k.o. 2. Det ser ikke ut til å ha vært foretatt andre kartlegginger i området. Søk i Artskart og Naturbase pr. feb. 2019 gav ingen relevante treff.

Beliggenhet

Området ligger mellom Toftefjorden, Nordre Håkedalsvatn og Håkedalsåna, i nedre del av Tovdal i Åmli kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Verneverdig areal omfatter et småkupert og moderat høytliggende landskap med noe overvekt av sør- og østvendte eksposisjonsretninger. Men alle himmelretninger er representert, og det er stor variasjon i terrengvinkler. Seksjoner av et par dype bekkedaler inngår.

Geologi

Berggrunnen består i hovedsak av migmatitt/ båndgneis. Løsmassedekket er tynt til manglende.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonen er overveiende fattig. Arealmessig dominerer blåbærskog og lyngskog (inkludert grasdominert fattigskog og knausfuruskog). Det er også en del fattig myr, myrskog, nakent berg og bergvegger. Myrene er typisk dominert av bjørneskjegg og rome, med varierende innslag av pors, klokkeling, flaskestarr, blåtopp m.fl. Svakt forsumpet skog (fattig-intermediær) opptrer sparsomt i slakbunnet bekkedal nord for Hækjenkleivfjella. Der inngår bl.a. hengeving, bjørnekam, stor myrfiol, stjernestarr, blåtopp, hundekvein og skogrøyrkvein. Unntaksvis opptrer også sigpåvirket svak lågurtskog/ småbregneskog i bekkedalene, med bl.a. stri kråkefot, linnea, skogstjerne, sauetelg, tepperot, skogstorkenebb, firkantperikum, hvitbladtistel og hengeaks. Mer veldrenert, svak til litt rikere, (bærling)lågurtskog er begrenset til de to kjerneområdene. Svært beskjedne areal kan kalles lågurt-eikeskog (NT), men arealet er ubetydelig og utfigureres derfor ikke. Med hensyn til treslag så ko-dominerer gran og furu. Bjørk og eiker opptrer spredt til lokalt frekvent i nesten hele området. Eik, osp og rogn opptrer mindre frekvent, men likevel flere steder i området. Ellers (nesten) ubetydelig innslag av svartor, selje, lind, alm og spisslønn.

Skogstruktur og påvirkning

Innenfor begge avgrensingsalternativ er skogen overveiende moderat gammel med dominerende aldersklasse på ca 100-130 år. Skogen er likevel yngre (ca 50-60 år) i sørhellingene lengst sør og i bekkedalen nord for Hækjenkleivfjella (hhv. knausfuruskog og ospeblandet granskog). Maksalderen for gran i området ligger på ca 150(-170) år, mens furua ikke sjelden er opp mot 200 år. Virkelig gamle trær er imidlertid mangelvare. På begrenset areal, slik som rundt 500 moh. sør for Ångårshoi, er det et funksjonelt innslag av kontinuitetselement (kelo-gadd) i furuskogen. Mindre deler av granskogen har nådd en fase med stor dødvedproduksjon og har preg av oppløsningsfase (eks. nedre/ midtre del av Gunnleifjellidalen). For øvrig er dødvedmengden i området lav, og dødvedkontinuiteten er overalt svak. Eldre eik er konsentrert til kjerneområdene, og finnes praktisk talt ikke andre steder i U-området.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjerneområdene i området Hækjenkleiv utv.. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Hækjenkleivfjella S

Naturtype: Gammel edellauvskog - Gammel eikeskog
BMVERDI: B

Areal: 6,4daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepsland (BioFokus 2018) i forbindelse med ordningen "Frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2018-utgaven for naturtyper. Status for fremmede arter følger 2012-utgaven. Metodikk for avgrensing og verdurvering følger DN-håndbok 13, men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014. For beskrivelse av vegetasjon er NINA temahefte 12 og NiN 2.0 lagt til grunn.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger like øst for Toftefjorden og Varpfoss, sør for Ytre Ramse, i Tovdal i Åmli kommune. Lokaliteten grenser til mer triviell barskog på alle kanter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen omfatter et areal med gamle eiketrær, og er derfor kartlagt som gammel edelløvsskog (deltypet gammel eikeskog). Tresjiktet er likevel dominert av gran, men eik er nest vanligst og naturverdiene er primært knyttet til dette treslaget. Ellers inngår noe osp og furu. Blåbærskog er vanligst, men det er også små areal svak lågurtskog (lågurt-eikeskog – NT) og fattig lyngskog/ knauskog. På det rikeste feltet inngår maiblom, småmarimjelle og fingerstarr.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er relativt produktiv og storvokst akkurat her. Eika er inntil 50-60 cm dbh og 150-200 år. Det inngår en del relativt nydannete dødvedelementer av gran, samt spredte læger av eik som fordeler seg på flere alders- og nedbrytningsklasser. Et par eikelæger er både gamle og grove.

Artsmangfold: Noen svakt-moderat kontinuitetskrevede arter er funnet på eik og furu. Nevneverdig er *Wadeana minuta*, lungenever, almelundlav, ruteskorpe (NT) og furustokkjuke.

Fremmede arter: Ingen påvist og trolig ingen tilstede.

Del av helhetlig landskap: Ikke vurdert.

Verdivurdering: Lokaliteten oppnår kun lav vekt på arts mangfold, men middels vekt på skogtilstand og størrelse. Etter metodikken gir dette B-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Det beste for å ivareta og utvikle naturverdiene er fri utvikling uten inngrep.

2 Skuggelidalen

Naturtype: Gammel lavlandsblandingsskog - Boreonemoral gran-blandingsskog Areal: 8,9daa
BMVERDI: B

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepeland (BioFokus 2018) i forbindelse med ordningen "Frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2018-utgaven for naturtyper. Status for fremmede arter følger 2012-utgaven. Metodikk for avgrensning og verdivurdering følger DN-håndbok 13, men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014. For beskrivelse av vegetasjon er NINA temahefte 12 og NiN 2.0 lagt til grunn.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Ålnapen, mellom Toftefjorden og Håkedalsåna, i Tovdal i Åmli kommune. Lokaliteten grenser til hogstinggrep i sør og vest, og ellers til triviell barskog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen omfatter en grunn og liten sørvendt dalgryte med løvdominert blandingsskog. Arealet kan karakteriseres som gammel lavlandsblandingsskog (deltype boreonemoral gran-blandingsskog). Tresjiktet er variert, men dominert av gran og osp. Ellers inngår noe eik, hassel, bjørk og lind, og nederst ørlite svartor og alm (VU). I øvre (og nederste) del er det fattig blåbærskog. I midtre og nedre del er det flekkvis rik bærlyng-lågurtskog med knollerteknapp, vårerteknapp, teiebær og myske.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er relativt gammel og flersjiktet/ fleraldret. Spredte dødvedelementer av diverse treslag og nedbrytningsklasser forekommer. Den største eika er +50 cm dbh.

Artsmangfold: Noen moderat kontinuitetskrevede arter er funnet, fremst tilknyttet eik. Nevneverdig er *Gyalecta derivata* (EN), eikegreinkjuke (NT) og ruteskorpe (NT).

Fremmede arter: Ingen påvist og trolig ingen tilstede.

Del av helhetlig landskap: Ikke vurdert.

Verdivurdering: Lokaliteten oppnår middels vekt på arts mangfold, skogtilstand og rikhet, men lav vekt på størrelse. Etter metodikken gir dette B-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Det beste for å ivareta og utvikle naturverdiene er fri utvikling uten inngrep.

Artsmangfold

Et knippe moderat krevede gammelskogsarter er påvist, fremst innenfor kjerneområdene, men også spredt utenfor. De fleste interessante funn er gjort på eik og furu (gamle trær og død ved). Totalt er det påvist 10 rødlistearter innenfor tilbudt areal (i hht. rødlista 2015). Disse er *Gyalecta derivata* (EN), gråsobeger (VU), mørk brannstubbela (VU), lys brannstubbela (VU), furuskjell (NT), gubbeskjegg (NT), svartonekjuke (NT), eikegreinkjuke (NT), ruteskorpe (NT) og alm (VU). Andre nevneverdige funn er furustokkjuke, duftskinn, kystkolve, lungenever, grynfløyelslav, skyggenål, druelav, *Micarea elachista* og *Wadeana minuta*.

Tabell: Artsfunn i Hækjenkleiv utv.. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Karplanter	<i>Lathyrus vernus</i>	vårerteknapp			2
	<i>Ulmus glabra</i>	alm	VU		2
Lav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	gubbeskjegg	NT		
	<i>Bacidia circumspecta</i>				
	<i>Carbonicola anthracophila</i>	lys brannstubbela	VU		
	<i>Carbonicola myrmecina</i>	mørk brannstubbela	VU		
	<i>Chaenotheca stemonea</i>	skyggenål			
	<i>Cladonia parasitica</i>	furuskjell	NT		
	<i>Cyphelium inquinans</i>	gråsobeger	VU		
	<i>Gyalecta derivata</i>		EN		2
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	lungenever			1
	<i>Megalaria pulverea</i>	grynfløyelslav			
	<i>Micarea elachista</i>				
	<i>Pertusaria ophthalmiza</i>	rimvortelav			
Sopper	<i>Pilophorus strumaticus</i>	kystkolve			
	<i>Wadeana minuta</i>				1
	<i>Cystostereum murrayi</i>	duftskinn			
	<i>Pachykytospora tuberculosa</i>	eikegreinkjuke	NT		2
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	svartonekjuke	NT		

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Sopper	Phellinus pini	furustokkjuke			1
	Xylobolus frustulatus	ruteskorpe	NT		1 2

Avgrensning og arrondering

Ca halve, evt. en større del av, tilbudsarealet er funnet verneverdig (mot 2925 dekar tilbudt). Det er presentert to avgrensingsalternativ som her vurderes som likestilte med hensyn til verneverdi. Største alternativ inkluderer et større areal med "gammelskog", men gammelskogen er helt triviell med hensyn til alder, struktur og vegetasjonsuforming. Minste alternativ er på 1032 dekar, mens største er på 2253 dekar. Areal som er ekskludert fra begge alternativ består i hovedsak av svært glissen og/eller lavproduktiv barskog eller impediment. Noen kantsoner er trimmet vekk grunnet nyere hogstingrep. Arronderingen tolkes som god i forhold til kjente naturkvaliteter/ inngrepsstatus, og moderat god i forhold til lokaltopografi/ terrengformer. Mulighetene (eller behovet for) ytterligere utvidelser er små.

Vurdering og verdisetting

Verneverdig areal scorer middels høyt på artsmangfold, treslagsfordeling, dødvedmengde og variasjon. På andre sentrale verdiparametere scorer området lavere. Områdets største naturverdier er knyttet til små lommer med kontinuitetspreget skog, både eikeblandingsskog, furuskog og granskog. Det meste av arealet består imidlertid av ganske triviell/ ordinær eldre barskog. Relativt mange rødlistearter er påvist, men forekomstene er sparsomme. Isolert sett vurderes "Hækjenkleiv utv." derfor som (i øvre sjikt av) lokalt verneverdig (*). Området ligger imidlertid inntil eksisterende Hækjenkleiv naturreservat, og har mange av de samme kvalitetene som dette reservatet, bare i mindre skala. Hækjenkleiv ble vurdert som klart regionalt verneverdig i 2017, og det nye tilbudsarealet vil både tilføye et betydelig areal med biologisk viktig skog og bedre arronderingen av eksisterende naturreservat. Tilskuddet er likevel ikke av større betydning enn at vurderingen av det samlede verneverdige arealet fortsatt står på (sterkt) regionalt verneverdig (**).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Hækjenkleiv utv.. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bærtrær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Hækjenkleivfjella S	***	**	**	*	0	**	**	*	*	*	**	-	-	**
2 Skuggelidalen	***	**	**	0	*	*	***	*	**	**	**	-	-	**
Samlet vurdering	***	**	*	*	*	*	**	**	**	*	**	**	**	**

Mangeloppfyllelse

Vurdering av mangeloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Hækjenkleiv utv..

Mangelnaturtyper: Middels mangeloppfyllelse

Generelle mangler (lavlandsskog, høybonitets skog og biologisk gammel skog): Middels mangeloppfyllelse

Restaurering- og utviklingspotensial: Ikke aktuell

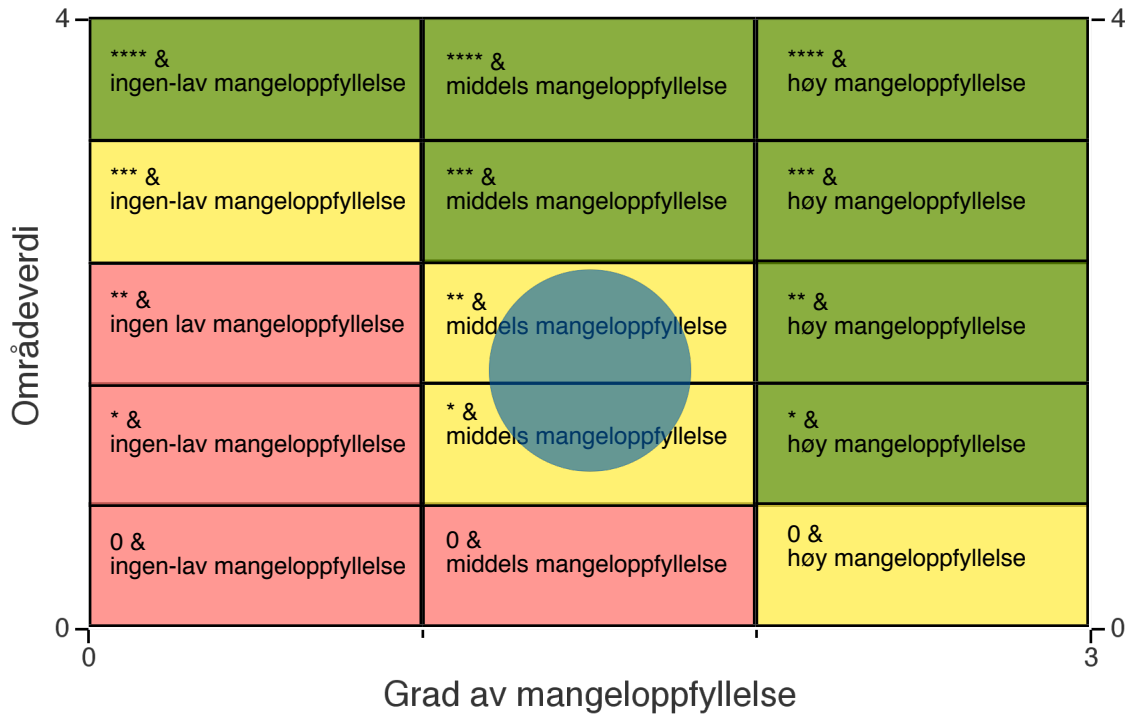
Storområdekvaliteter: Ikke aktuell

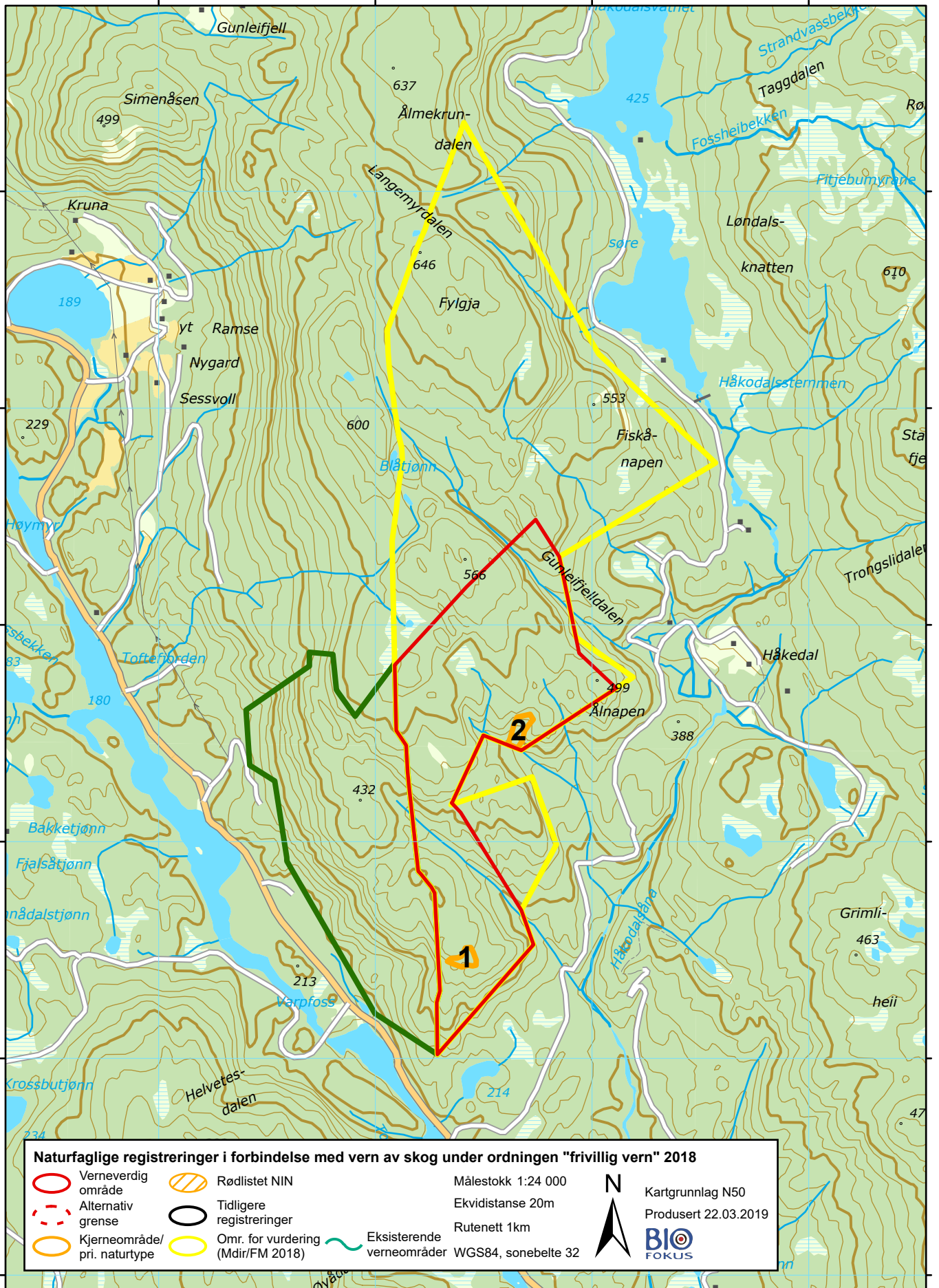
Samlet mangeloppfyllelse: Middels mangeloppfyllelse

Referanser

Klepsland J. T. 2017. Naturverdier for lokalitet Hækjenkleiv, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. Bio-Fokus.

Figur: Blå sirkel angir området Hækjenkleiv utv. sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangeloppgyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren angir en faglig totalvurdering av områdets egnethet for vern. Figuren viser kartlagte naturverdier og mangler ved skogvernet i henhold til Framstad et al. 2017 i sammenheng. Typiske utslag kan være at områder som i dag har lav naturverdi, men som raskt kan utvikle egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, bør vurderes som kandidat for vern hvis mulig. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, men få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, settes på vent fordi det da allerede er vernet mange slike områder i en regionen. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for å undersøke mulighetene for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør områdets egnethet vurderes nærmere. Ligger den blå sirkelen over røde felter bør vern ut fra naturfaglige grunner ikke vurderes."

Bilder fra området Hækjenkleiv utv.

Eldre eik i ko 1. Foto: Jon T. Klepsland

Eldre granskog i sammenbrudd, midtre del av Gunneifjelldalen. Foto: Jon T. Klepsland

Myr og relativt gammel furuskog sør for Ångårsthei Foto: Jon T. Klepsland

Rikere bland.skog med edelløv i ko 2 Foto: Jon T. Klepsland